

Onze vereniging heeft 'natuur in de stad' als één van de prioriteiten ingeschreven in het werkingsprogramma. Met de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud werken we sinds vorig jaar aan een door de provincie gesteund project 'Natuur(be)leven in Leuven'. Doel is na te gaan hoe kansen kunnen worden gecreëerd voor bijzondere planten en dieren ('koestersoorten') in het stedelijk gebied en hoe een aangepast 'groenbeheer' ook de leefkwaliteit voor mensen kan ondersteunen. Uiteraard komt hierbij de Dijle als 'levende verbinding' door de stad weer aan bod, waarvoor we gelukkig kunnen gebruik maken van vroeger werk van onze Leuvense afdeling. Maar ook in de kleinstedelijke gebieden Aarschot, Tienen en Diest zijn onze afdelingen al langer actief rond visievorming en realisaties ivm dit thema. Een aanpak die voor alle afdelingen inspirerend kan zijn voor de verdere werking omtrent de afgesloten 'biodiversiteitscharters'.

NAAR MEER NATUUR TUSSEN DE MENSEN: BIODIVERSITEIT IN STAD EN DORP

Blauwe doortochten en groene vingers

Meer groen in het stedelijk gebied: het staat vandaag volop in de actualiteit van de ruimtelijke ordening. In theorie althans. Zo werd voor elk van de kleinstedelijke gebieden in Oost-Brabant (Aarschot, Diest en Tienen) -onder leiding van de provincie Vlaams-Brabant- een 'masterplan' ontwikkeld. Eind vorig jaar kreeg de bevolking de kans om tijdens een openbaar onderzoek te reageren op de 'Ontwerp Provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen'. Maar ook de door deze steden zelf opgemaakte 'gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen' staan soms bol van groene intenties, zelfs binnenin de stad. Stilaan krijgen tal van gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (rup's) hun beslag op het terrein.

Weliswaar (en wat logisch is) gaat het meestal om projecten in de 'harde' sfeer: woonwijken, verkavelingen, infrastructuur... In de plannings beschreven principes zoals aandacht voor 'groenblauwe doortochten' van waterlopen en 'groene vingers' die in de stad doordringen, komen echter moeizamer aan bod. Gevolg van verkavelwoede, gemakzucht of gebrek aan kennis en inspiratie? Nochtans werden deze structuren aangekondigd als een troef voor de betrokken stedelijke gebieden, zowel voor de inwoners (recreatieruimte, rustgebied, fiets- en wandelassen) als voor het functioneren van natuur (ecosysteemdiensten, biodiversiteit, natuurrecreatie). Tijd om een handje toe te steken en ideeën aan te leveren, zo besloot onze vereniging.

Links: Leuven, toren Sint-Geertruikerk weerspiegeld in de gezuiverde Dijle, met groene oevers tussen de stadsvernieuwing aan de Glasblazerij (Vell-site) en de Pereboomstraat. Foto Luc Vervoort

Rechts: het Tiens Broek: verbinding van de Hoegaardse valleien ten zuiden van Tienen met de Getevallei ten noorden. Foto Jules Robijns

Boven: papegaaizwammetje. Foto Wim Claes
Onder: huiszwaluwnesten. Foto Luc Vervoort

Want belangrijk: de natuurlijke structuren van het 'buitengebied' stoppen (gelukkig) niet altijd aan de grenzen van de kleinstedelijke gebieden. Zo is er voor Aarschot, Diest en Tienen de doortocht van belangrijke waterlopen als Demer en Gete en ook sommige heuvelruggen reiken tot in de stad. Dit gaat dikwijls gepaard met (resten) van oude bosstructuren of historische valleigraslanden aan de stadsranden, in parken of in grote (klooster)tuinen. Deze structuren van valleien, heuvels, (spoor)wegbermen... verbinden nog in een zekere mate de zeer belangrijke natuurkerngebieden van het buitengebied, zoals de gebieden van de Demer- en Dijlevaallei, 's Hertogenheide met Leiberg en Speelhoven bij Aarschot, de heuvels ten zuidwesten van Diest met de Vinkenbergh en Fort Leopold, het Tiens Broek met de Hoegaardse valleien ten zuiden van Tienen en de Getevaallei ten noorden.

Koestersoorten

Bovengenoemde gebieden zijn cruciaal voor de biodiversiteit van de streek, waaronder tal van de zgn. provinciale koestersoorten. Zo dragen de 'blauw-groene' doortochten en de 'groene vingers' bij aan het leefgebied van 'koestersoorten' als rode bosmier, ruige leeuwentand, sleedoornpage, Spaanse vlag, grote tijm, kamsalamander, watervleermuis, eikelmuis, kaasjeskruidkopje, papegaaizwammetje... Maar ook andere koestersoorten zoals zwaluwen profiteren van een voldoende hoge natuurkwaliteit in de stedelijke en de randstedelijke omgeving. In en langs de waterlopen komen tal van tot de verbeelding sprekende provinciaal prioritaire soorten voor zoals een aantal vissoorten (bittervoorn in de Demer en Dijle en rivierdonderpad op de Gete). Ook weidebeekjuffer, ijsvogel en zwaluwen gaan er op jacht.

Libellen, ijsvogel, zwaluwen, vlinders... zijn gemakkelijk waarneembare en 'zeer zichtbare' soorten. Belangrijk om de natuur dicht bij de mensen te brengen en om nog tot enige kennis van en waardering voor natuur te komen in onze o zo verstedelijkte buurten. Dergelijke aanpak kan de provinciale biodiversiteitscampagne 'koesterburen' alleen maar versterken. Daarom ondersteunt het provinciebestuur onze campagne een jaar lang.

Groene adviezen

Onze vereniging Natuurpunt Oost-Brabant is als middenveldorganisatie via een aantal officiële adviesorganen (zoals de provinciale en gemeentelijke commissies voor ruimtelijke ordening) bevroegd omtrent kennis en visies over de lopende ruimtelijke processen en projecten. Kennis van natuur, landschap, concrete gebieden en soorten is onze grootste troef. Bedoeling is nu met het lopende project aan verdere kennisopbouw te doen en bestaande kennis en goede ideeën van afdelingen op te pikken en samen te brengen. Zo kunnen onze adviezen in de toekomst sterker worden gemaakt en gaan ze –hopelijk- meer doorwegen. Ook willen we het publiek en onze achterban sensibiliseren omtrent onze visies en standpunten.

Want nogmaals: het wordt nu duidelijk dat de uitvoering van de structuurplannen op het terrein de volgende jaren bepalend zullen zijn voor het voortbestaan van biodiversiteit en tal van

Diest: een opnieuw levende Demer en de historische omgeving worden uitgespeeld bij een stadsvernieuwingsproject (Ezeldijk op vroegere Shoe Post-site). Foto Luc Vervoort

'koestersoorten' in stad- en dorpswijken. En hier zal onze vereniging het verschil moeten proberen te maken!

Afgelopen periode werd door de betrokken afdelingen veel tijd besteed aan de studie van de ontwerp Provinciale RUP's (en begeleidende Milieueffectenrapporten) voor de kleinstedelijke gebieden Aarschot, Diest en Tienen. Meerdere aandachtspunten m.b.t. biodiversiteit werden uiteindelijk reeds verwerkt in de

Leuven: panorama vanuit een voormalige kloostertuin (Mechelsevest) naar de kuip van Leuven met aan de linkerkant de Sint-Jacobskerk en de Sint-Pieterskliniek. Foto Luc Vervoort

advies- en bezwaarschriften die vanuit onze vereniging en door de respectievelijke afdelingen officieel werden ingediend. Daarnaast is het de bedoeling om met groene beheervoorstellen rechtstreeks naar gemeentebesturen en groen- en milieudiensten te stappen.

Natuur voor iedereen

Om het publiek te sensibiliseren omtrent de gebieden, soorten en mogelijkheden zullen in eerste instantie voor de betrokken kleinstedelijke gebieden dit jaar nog enkele thematische wandelingen worden georganiseerd. Voor de echt geïnteresseerden en 'voortrekkers' worden in Aarschot, Diest en Tienen 3 opleidingsavonden georganiseerd, telkens met 1 theoretische les en 2 excursies. Dit kan uitmonden in een aantal thematische werkgroepjes.

Op zondag 30 september 2012 zal op initiatief van de Leuvense natuurbeschermers opnieuw een 'Walk for Nature' doorgaan, ditmaal rond de Abdij van 't Park te Leuven. Een meer geknipte locatie om natuur in en om het stedelijk gebied onder de aandacht te brengen, is nauwelijks te bedenken. Meer daarover in een volgende editie van dit tijdschrift.

Leuven: voormalige stadsmuur aan het Handbooghof langs de Dijle tijdens een excursie 'De Dijle levend door Leuven'. Foto Luc Vervoort

Geïnteresseerden in het project of vrijwilligers die willen meewerken, kunnen alvast een seintje geven aan het secretariaat.

Luc Vervoort

Aarschot: in het ontwikkelingsproject 'De Torens' pleiten we voor een goede integratie van cultuurhistorie met het Hagelands landschap en de groene verbinding van de Demervallei en 's Hertogenheide. Foto Luc Vervoort

PROVINCIE
VLAAMS • BRABANT

met de steun en in
samenwerking met de
provincie Vlaams-Brabant,
partner voor natuur

